

Sokrates'in Savunması PLATON

SOKRATES'İN SAVUNMASI

ANTİK DÜNYA KLASİKLERİ
Kasım 2020

GERÇEK BİR DÜNYA KLÂSİĞİ

“Sokrates’in Savunması” herkesin hayatında en az bir kere olsun mutlaka okuması gereken dünyanın en önemli kitaplarından biridir. Çağlar boyunca hem Doğu hem de Batı aydınları bu eseri her zaman dikkatle incelemiş ve kendisinin soylu karakterini gördükten sonra Sokrates’e büyük saygı duymuşlardır.

Sokrates, insanların örnek alabileceği ve hayranlık duyacağı, haksızlık karşısında eğilip bükülmeden dimdik durmasını bilen ve bu uğurda ölümü seve seve göze alabilen, dünya tarihinin en seçkin ilim ve irfan kahramanlarından biridir.

Öğrencisi Platon (İslâm-Türk dünyasındaki eski adıyla Eflâtun) tarafından kaleme alınan “Sokrates’in Savunması” kitabını okuyan bazı İslâm âlimleri, kendisinin bir peygamber olabileceği kanaatine bile varmışlardır. Günümüz Batı âleminin bazı düşünürleri ise, onun hakkında farklı farklı görüşler ileri sürüyorlar. Geniş kesimlerce paylaşılan ortak görüş, Sokrates’in herkes tarafından saygı duyulması gereken biri olduğudur.

Bu kitabın dilimizde birçok çevirisi bulunmaktadır. Fakat biz hiçbirisinden tam tatmin olmadığımız için, kendimize göre daha iyisini yapmak için yola çıktık. Fransızca açıklamalı ve tenkitli çevirileri dikkate alarak en açık, en anlaşılır ve en güzel çevirisini size takdim edebilmek için elimizden geleni yaptık. Umarız başarılı olmuşuzdur. Eserin daha iyi anlaşılabilmesi için gerekli olan bazı dipnotları koyduk. Ama okunuşunu zorlaştırmamak için aşırı dipnot koymaktan da kaçındık.

Hayli emek verdiğimiz ve her cümlesi üzerinde özenle durduğumuz bu eserin, gençliğimiz başta olmak üzere bütün okuyucu-

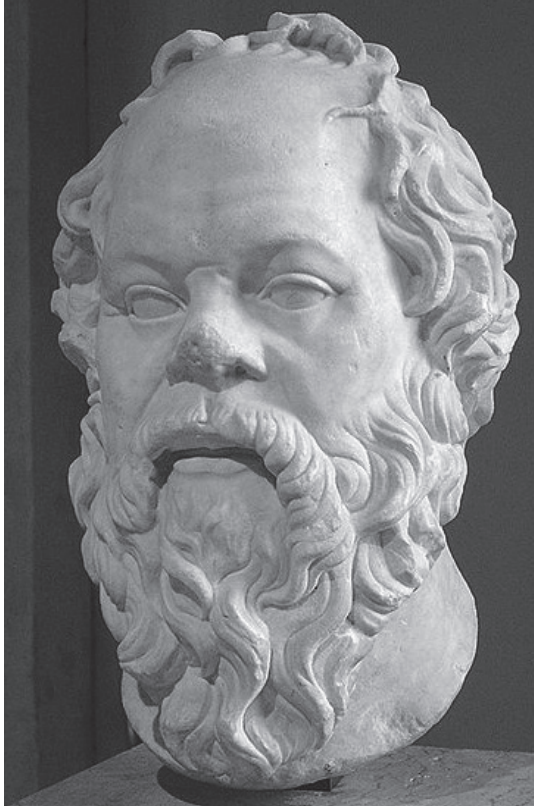
larımıza, kaybedilmek üzere olan bazı erdemleri hatırlatacağını ve yaşatacağını, dolayısıyla oldukça yararlı olacağını ümit ediyoruz.

Cemal Aydın

Sultanahmet, 10 Ekim 2010

BİRİNCİ KONUŞMA

Sokrates, gençleri yoldan çıkarmak, devletin resmî Tanrılarını inkâr edip başka İlâhlar edinmek, göklerde ve yer altında olanları gözlemleyip incelemek ve haklıyı haksız, haksızı da haklı göstermek gibi suçlar işlediği iddiasıyla mahkemeye verilmiştir. İşte bu suçlamalara karşı savunması:

İslâm dünyasında daha çok Sokrat diye bilinen Sokrates. (İsa'dan Önce: 470-399)

YALAN SÖYLÜYÖRLAR!

Atinalılar! Beni suçlayanların sizi nasıl etkilediklerini elbette bilemem. Fakat konuşmaları öylesine ikna ediciydi ki, ben bile onları dinlerken az kalsın kim olduğumu unutuyordum!

Gene de, hiç abartmadan ifade edeyim, söylediklerinin tek bir kelimesi bile doğru değil!

Ancak uydurdukları onca yalan arasında beni en çok şaşırtanı, benim güzel ve büyüleyici bir konuşma yeteneğine sahip olduğumu iddia etmeleri oldu! Sizden uyanık olmanız ve bana kanmamanız istendi.

Aslında benim hiç de güzel ve büyüleyici bir konuşma yeteneğine sahip olmadığım, şu an yapmakta olduğum konuşmayla apaçık ortaya çıktığına göre, onların bu yalanlarından yüzlerinin kızarmaması için, eni konu arsız ve yüz­süz olmaları gerekir! Eğer onlar es kaza hakikati dile getirene güzel ve büyüleyici konuşmacı diyorlarsa, o başka. Demek istedikleri buysa, o zaman ben iyi bir konuşmacı olduğumu memnuniyetle kabul ederim, ama onların kastettiği mânâda değil!

Tekrar ediyorum, bu adamlar hiçbir gerçeği dile getirmediler, hemen hemen hiçbir doğru söz söylemediler. Oysa sizler şimdi benim ağzımdan sadece ve sadece gerçeği işiteceksiniz.

Atinalılar! Tanrı Zeus'a yemin ederim, elbette ben sizlere rakiplerimin yaptığı gibi özenle hazırlanmış ve dilin bütün imkânları kullanılarak süslenip püslenmiş bir konuşma yapmayacağım. Aksine, içimden geldiği gibi, şu anda aklıma geliveren kelimelerle sesleneceğim. Çünkü ben, hakkın ve doğrunun dışında hiçbir şey

* Sokrates, savunmasını yaparken âdet olan usulü bozarak hâkimlere değil de doğrudan halka seslenir ve bu savunmanın bir sohbet havası içinde geçmesini ister.

söylemeyeceğim. O yüzden, kimse benden başka bir şey, başka türlü bir konuşma tarzı beklemesin!

Yurttaşlarım! Takdir edersiniz ki, benim yaşımdaki bir adamın sizin önünüzde nutuk söyleme heveslisi bir delikanlı gibi davranması, atıp tutması hiç de yakışık almaz.

Bakın, Atinalılar, sizlerden bir konuda da beni bağışlamanızı isteyeceğim. Bunu sizlerden ısrarla rica edeceğim: Eğer ben savunma yaparken, çoğu zaman beni dinlediğiniz o meydanlardaki, esnaf dükkânları veya satıcı tezgâhları önündeki ya da başka yerlerdeki gibi konuşsam, sakın şaşırmayın ve bu yüzden beni protesto etmeye kalkmayın! Çünkü benim tabii hâlîm bu. Şunu da bilin ki, hayatımda ilk defa mahkemeye çıkıyorum. Üstelik yetmiş yaşındayım!

Dahası ben, buralarda konuşulan dile hepten yabancıyım. Şimdi sizden istirham ediyorum, benim gerçekten de Atina'nın yabancı-sıymışım gibi, çocukken bana öğretilen dilde ve alışageldiğim tarzda konuşmamı hoş görün! Hem sonra, meramımı, ister iyi ister kötü olsun, dilimin döndüğünce anlatmama izin vermenizi istemem en tabii hakkımdır. Yani en azından ben öyle sanıyorum.

Sizin göz önünde bulundurmanız gereken, hem de ciddiyetle göz önünde bulundurmanız gereken tek şey, doğruyu söylüyor muyum, söylemiyor muyum, yalnızca ona bakmanızdır!

Zaten bir hâkimin asıl erdemi de buradadır, tıpkı bir konuşmacının gerçek erdeminin hakikati söylemesinde olduğu gibi.

GÖLGELERLE SAVAŞ

Atinalılar! Şimdi ben önce suçlandığım ilk yalanlara ve beni ilk suçlayanlara karşı kendimi savunayım. Ardından da, çok daha yeni üretilmiş yalanlara ve son günlerde beni suçlamaya kalkışanlara cevap vereyim.

Aranızda, oldum olası bana cephe alan ve uzun yıllar boyunca tek bir doğru söz söylemeden sürekli beni suçlayan bir sürü insanın olduğu bir gerçek. Ve ben, korkulup çekinilmesi gereken şu Anitos ve yandaşlarından* daha fazla onlardan korkuyorum.

Evet, Yurttaşlarım! Onlar, çok daha korkulması, çekinilmesi gereken insanlar. Çünkü onlar, yani Anitos ve yandaşları pek çoğunuzu daha çocukluğunuzdan beri ellerine geçirdikleri için hepimizi çok kandırdılar. Hiç alâkası yokken beni şöyle suçlayıp durdular:

*Sokrates denilen büyük bir bilgin, bir “düşünür” var;
göklerde olup bitenlerle yakından ilgilenir; yeraltıyla ilgili araştırmalar yapar; dahası da en zayıf bir delili en kuvvetli bir delil gibi gösterebilen biridir o!*

Atinalılar! İşte onların yaydıkları dedikodu budur ve ben en çok onlardan korkuyorum! Çünkü onları dinleyenler, böyle araştırmalar yapanların Tanrıların varlığına inanmadıkları kanaatine varıyorlar.

Beni suçlayanların sayısı zaten hayli kabarık... Yıllardır da beni hep böyle suçladılar onlar. Hatta sizin inanmaya en yatkın olduğunuz çağlarda, çocukluk veya yeni yetmelik dönemlerinizde onlar size bunları söylediler... Üstelik, orada olmayan birini, kendisini savunamayacak bir kimseyi, yani beni, canlarının istediği gibi suçladı durdular... İşin en şaşırtıcı ve en can sıkıcı yanı da, yalnız bir teki, hani şu komedyâ yazarı** hariç... beni suçlayan o kimseleri tanımak da, adlarını bilmek de imkânsız...

Bununla beraber, kıskançlıklarından veya kötülüklerinden bu iftiraları kafanıza sokanlar, onlara inanan ve bunları çevrelerindekiyle de inandıranlar, işte onlar beni çok bunaltıyor ve çok zor durumda bırakıyorlar! Çünkü onların hiçbirini hâkim karşısına çıkarmak, ya

* Sokrates’i mahkemeye veren Anitos ve diğer dâvâcılar. Anitos, hayvan postlarını kullanılabilecek hâle getiren zengin bir sepicî, aynı zamanda pek ünlü olmayan genç bir şairdi.

** Aristofanes / Aristophanes

da iddialarını çürütmek mümkün değil. O yüzden de ben aklanmak için, bir bakıma gölgelerle savaşmak, karşımda bana cevap verecek kimse olmadan ve tek bir soru dahi sormadan delillerini çürütmek gibi çok zor bir durumda bulunuyorum!

Sizler de kabul etmelisiniz, benim karşımda, az önce söylediğim gibi, beni suçlayan iki grup bulunuyor:

Bir yanda beni daha yeni suçlamaya kalkışmış olanlar var, diğer yanda da bu suçlamayı uzun zamandan beri yapmakta olduklarını söylediğim kimseler.

Onun için ilk önce birincilere karşı kendimi savunup aklanmam gerektiğini kabul ediniz. Çünkü sizin ilk kulak verdiğiniz kimseler onlardır. Onlar sizin üzerinizde, sonradan ortaya çıkanlardan daha etkili oldular!

Evet, Atinalılar! Şimdi savunma yapmam ve zihinlerinizde uzun zamandır kök salmış olan aleyhimdeki iftiraları söküp atmaya çalışmam lâzım. Bunun içinse pek az zamanım var!

Yine de başarmam ve kendimi temize çıkarmam gerekiyor. Umarım hem sizin hem de benim için hayırlısı neyse o olur.

Ancak bu davayı çok zorlu bir dava olarak görüyor ve bu hususta pek de öyle hayale kapılmıyorum!

Her neyse, Tanrı'nın dilediği neyse o olsun! Benim görevim, kanuna boyun eğmek ve savunmamı yapmaktır.

İLK SUÇLAMALAR

Şimdi biz önce meselenin kökenine bir göz atalım ve Meletos'un dava açmak için kullandığı suçlamanın nereden kaynaklandığını bir inceleyelim. Bakalım, bana iftira atanlar tam olarak ne diyorlar?

İddianame sahiplerinin şikâyet dilekçesini kanuna uygun bir şekilde yeminli vermiş olduklarını kabul edelim ve onların şikâyetini okuyalım: